

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:45

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Tomt i Stora Aska by

Arkeologisk förundersökning inför husbygge i Stora Aska by, Slaka socken, Linköpings kommun, Östergötland.

Dnr: 422-959-2005

Ylva Granath

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Ylva Granath

Utskrift UV Öst Linköping 2005

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:45

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Syfte och metod 6

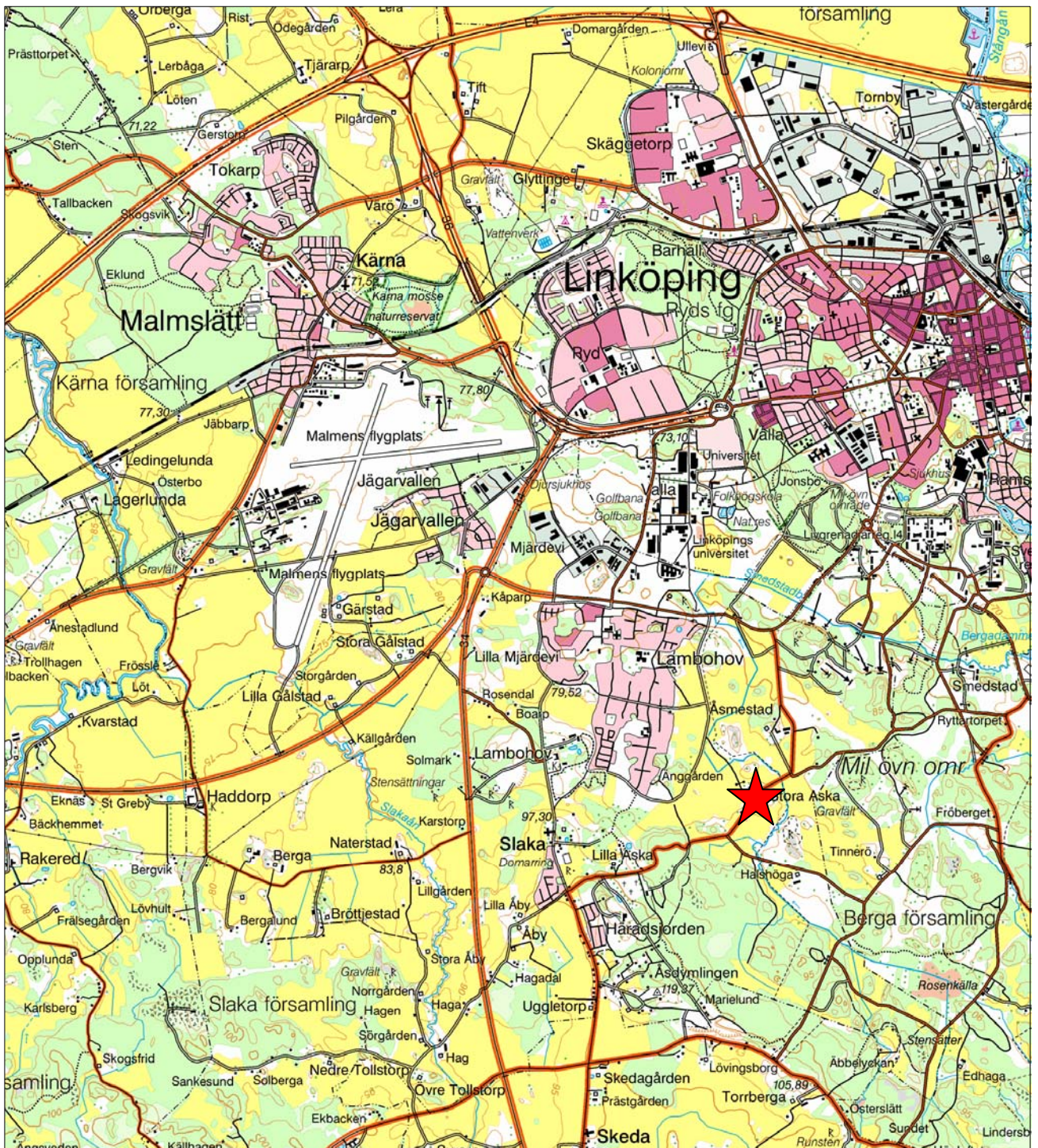
Genomförande och resultat 6

Referenser 8

Administrativa uppgifter 8

Bilagor 9

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar 9

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan med undersökningsområdet markerat.

Tomt i Stora Aska by

Riksantikvarieämbetet UV Öst har genomfört en arkeologisk förundersökning i Stora Aska by, Slaka socken, Linköpings kommun, Östergötland. Anledningen var planerat uppförande av enbostadshus. Vid förundersökningen hittades inga anläggningar eller fynd som kunde dateras till medeltid eller förhistorisk tid. Fältarbetet utfördes i juni 2005 av Magnus Stibéus och Ylva Granath, som även har utarbetat rapporten..

Bakgrund

Med anledning av planerat uppförande av enbostadshus har Riksantikvarieämbetet UV Öst utfört en arkeologisk förundersökning i Stora Aska by. Aska by är känd i skriftliga källor från medeltiden och enligt äldre kartor har gårdarna legat på samma plats som idag från åtminstone 1600-talet. Den omkringliggande bygden är även rik på fornlämningar, främst från järnåldern.

Topografi och fornlämningsmiljö

Stora Aska ligger i kanten av Slakaåsen i en fornlämningsrik trakt öster om Slaka sockencentrum. Platsen kringgärdas av en mindre bäck. Bytomten är inte registrerad som fornlämning. På de omgivande impedimenten finns flera kända fornlämningar. Dessa utgörs främst av olika gravfält och stensträngssystem, samt t ex hålvägar, älvkvarnar och lösfynd. De kända lämningarna ligger som ett pärlband runt omkring bytomten, på ett avstånd av ca 500 m från den aktuella exploateringsytan.

Aska by omnämns för första gången redan i mitten av 1300-talet (DS 4575 17maj 1350). Den geometriska kartan över Aska (1-5) är från år 1706 och gårdarna ligger på samma plats som dagens Stora Aska, men om detta även är det medeltida gårds- eller byläget är obekant. Man kan dock räkna med att platsen varit bebyggd åtminstone sedan 1600-talet. Förhållandevis få undersökningar av medeltida bytomter har gjorts i Östergötland.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att kulturmiljön i området kring Stora Aska är starkt präglad av järnålderns lämningar, med främst gravar och stensträngar. Höjden där Stora Aska ligger har goda förutsättningar för liknande lämningar. Höjddpartiet utgör också ett lämpligt boplatssläge under olika skeden av förhistorisk tid. Det är emellertid möjligt att bebyggelsen för den historiskt kända byn Stora Aska skadat äldre lämningar. Platsen för den tänkta byggnationen kan också innehålla lämningar från medeltid till modern tid.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att konstatera om det fanns äldre lämningar som utgör fast fornlämning på det aktuella höjdpartiet och att hitta en plats för det planerade huset som gör så lite ingrepp som möjligt på eventuella fornlämningar. Förundersökningen hade även som målsättning att fastställa omfattning och karaktär för äldre lämningar och om möjligt datera dessa.

Med hjälp av grävmaskin öppnades ett antal mindre schakt inom det planerade exploateringsområdet. Grästorven och matjorden avlägsnades skiktvis ner till de lämningar som påträffades. I samband med avbaningen användes metallsökare och lager och anläggningar undersöktes med handredskap. Schakten mättes in digitalt och informationen har därefter bearbetas i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis.

Genomförande och resultat

Fyra schakt togs upp i området, med en sammanlagd längd av 46 m.

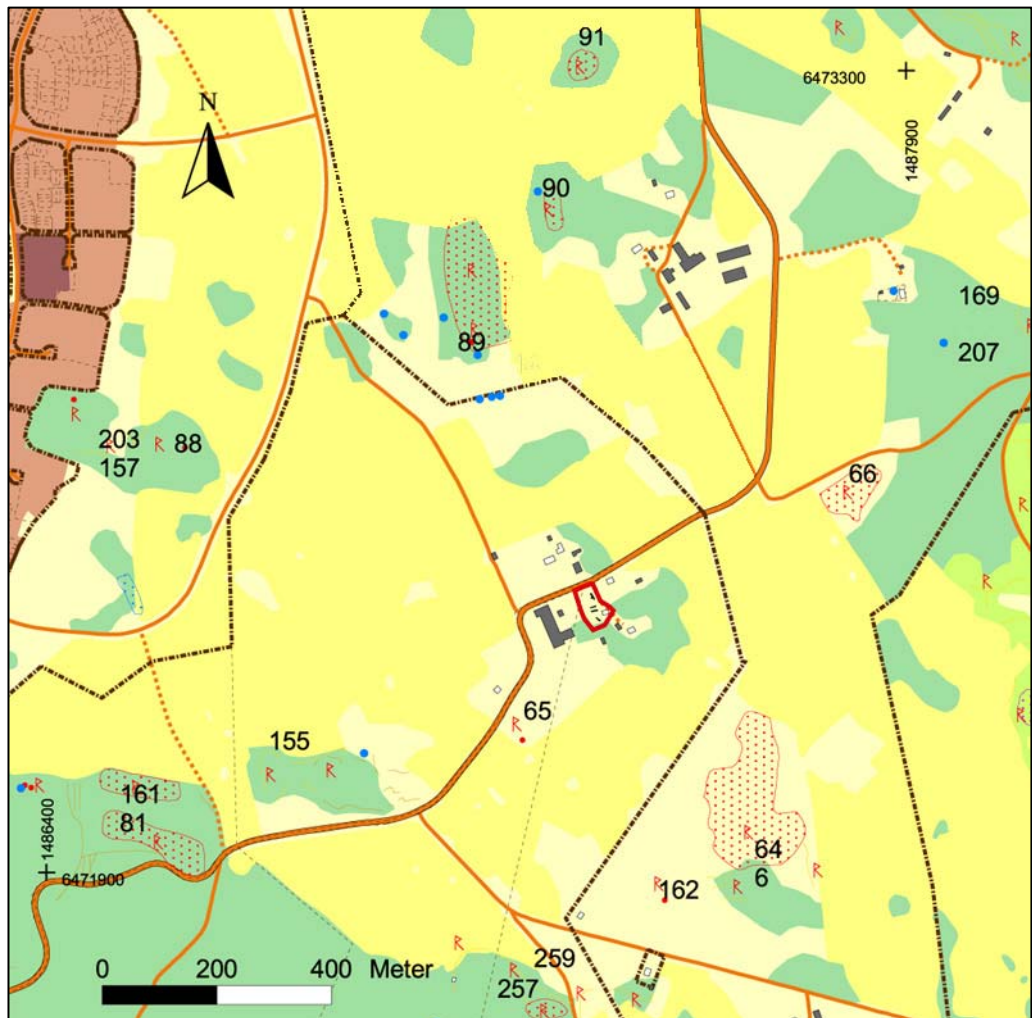
Schakt 201 och 203 togs upp på platsen för det planerade huset, för att se om området innehöll äldre lämningar. I dessa schakt fanns kulturlager, anläggningar och fynd, men inget som indikerar en äldre datering än 1700-1900-talen. För utförligare beskrivningar, se bilaga 1

När det konstaterats att huset kunde placeras på planerad plats togs ytterligare två schakt upp, schakt 200 och 204, för att undersöka om övriga delar av tomten innehöll lämningar som kunde påverkas av eventuellt kommande exploateringar i samband med husbygget, t.ex. ledningsdragningar. I schakt 200 fanns kulturlager, anläggningar och fynd, men inget som indikerar en äldre datering än 1700-1900-talen. Schakt 204 innehöll utfyllnadsmassor. För utförligare beskrivningar, se bilaga 1.

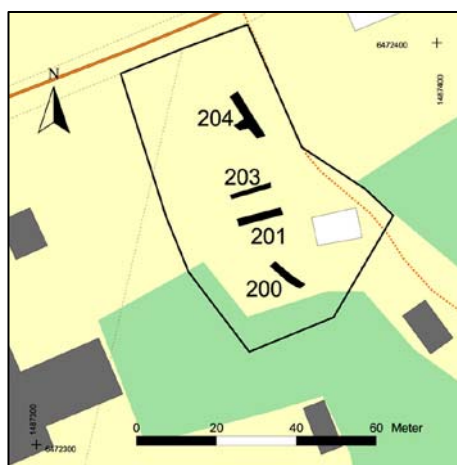
Vid undersökningen kunde det konstateras att hela tomten troligtvis har planats ut med hjälp av fyllnadsmaterial. Undergrunden är mycket ojämn och har under historiens lopp jämnats ut med sten, matjord osv. Dessa ingrepp har rört om och förstört eventuella äldre lämningar som kan ha funnits på platsen. De fynd och anläggningar som påträffades vid undersökningen har allmänt daterats till 1700-1900 talen.

Linköping i juli 2005

Ylva Granath

Figur 2. Utdrag ur den digitala fastighetskartan med undersökningsområdet och de omkringliggande fornlämningarna markerade: RAÄ 6-Stensättning, 64-gravfält och stensträngar, 65-stensättning, 66, 81-gravfält, 88, 89-stensättning, 90, 91-gravfält, 155, 157-stensträngssystem, 161-gravfält, 162-skålgropsförekomst, 169-fyndplats för rakkniv av brons, 203-stensättning, 207-stensträng, 257-gravfält, 259-stensträngssystem.

Figur 3. Schaktplan.

Referenser

Fornminnesregistret

Lantmäteriets hemsida www.lantmateriet.se Geometrisk avmätning 1706 akt D101-2:1

DS-Diplomatarium Suecanum

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-959-2005

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-3204-05, 2005-06-18.

Projektnummer: 1520674.

Undersökningstid: 20 juni 2005

Projektgrupp: Magnus Stibéus, Ylva Granath

Exploateringsyta: 3000 m²

Undersökt yta: 46 löpmeter

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8F 4h Slaka (085 47)

Koordinatsystem: Rikets, RT 90 2,5 gon V

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x-6472372 y-1487362

Fynd: tillvaratogs ej.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt 200

Längd 10 m. Djup 0,60-0,70 m.

Grävdes genom en N-S orienterad svacka i södra delen av området. Det översta lagret bestod av fyllnadsmassor och matjord, med stenar i varierande storlek, tegel, takpannor, del av en kakelugn, vilket tolkades som ett sentida utfyllnadslager. I östra delen var lagret 0,40 m tjockt, i västra delen 0,40-0,50 m. Under detta fanns ett kulturlager, som mest 0,20 m tjockt. Lagret innehöll små träkolsbitar och tegel och är sannolikt eftermedeltida. Ca 3 meter från schaktets östra kant fanns i botten en fläck/ nedgrävning med kulturlager. Denna var ca 1 m i diameter och 0,10-0,15 m djup och innehöll träkolsbitar och obränt trä. Inga fynd eller anläggningar i schaktet tyder på en äldre datering än eftermedeltid.

Schakt 201

Längd 11 m. Djup 0,50-0,70 m.

Grävdes på platsen för det planerade huset. Det översta lagret bestod av fyllnadsmassor och matjord, med iblandat tegel, sten och lera. I östra delen var lagret 0,40 m tjockt, i västra delen 0,30 m. Under detta fanns ett kulturlager, 0,20-0,30 m tjockt. Detta innehöll kol, tegel, spik, obrända ben, bränt ben, yngre rödgods. Detta kan härröra från den historiskt kända bytomten, men är påverkat av senare grävning. Ca två meter från västra kanten av schaktet hittades två stolphål. Det ena var stenskott, ca 0,50 m i diameter och 0,30 m djupt. I fyllningen hittades tegel, obrända ben, trä, yngre rödgods. Det andra stolphålet hade en diameter av 0,30 m och ett djup av 0,15 m. I fyllningen fanns kolstänk. Inga fynd eller anläggningar i schaktet tyder på en äldre datering än eftermedeltid.

Schakt 203

Längd 10 m. Djup 0,30-0,60 m.

Grävdes på platsen för det planerade huset. Det översta lagret bestod av fyllnadsmassor och matjord, med iblandat porslin, sten och lera. Lagret var 0,50 m tjockt. Under detta fanns ett kulturlager, 0,10 m tjockt, främst i östra halvan av schaktet och fläckvis i västra delen. Detta innehöll kolstänk, yngre rödgods och spik. I östra delen av schaktet, längs södra sidan, fanns en stenrad bestående av tre stenar, ca 2 m lång. Dessa fortsätter in i schaktkanten. Inga fynd eller anläggningar i schaktet tyder på en äldre datering än eftermedeltid.

Schakt 204

Längd 15 m. Djup 0,20-0,50 m.

Grävdes under i trädgården parallellt med uppfartsvägen, inför planerad elkabelsdragning. I detta schakt fanns fyllmassor bestående av större och mindre stenar och matjord och enstaka kolstänk. Kulturlager som i schakt 200, 201 och 203 finns ej. Längst i norr sluttar undergrunden i schaktet nedåt och fyllningen är här tjockast.